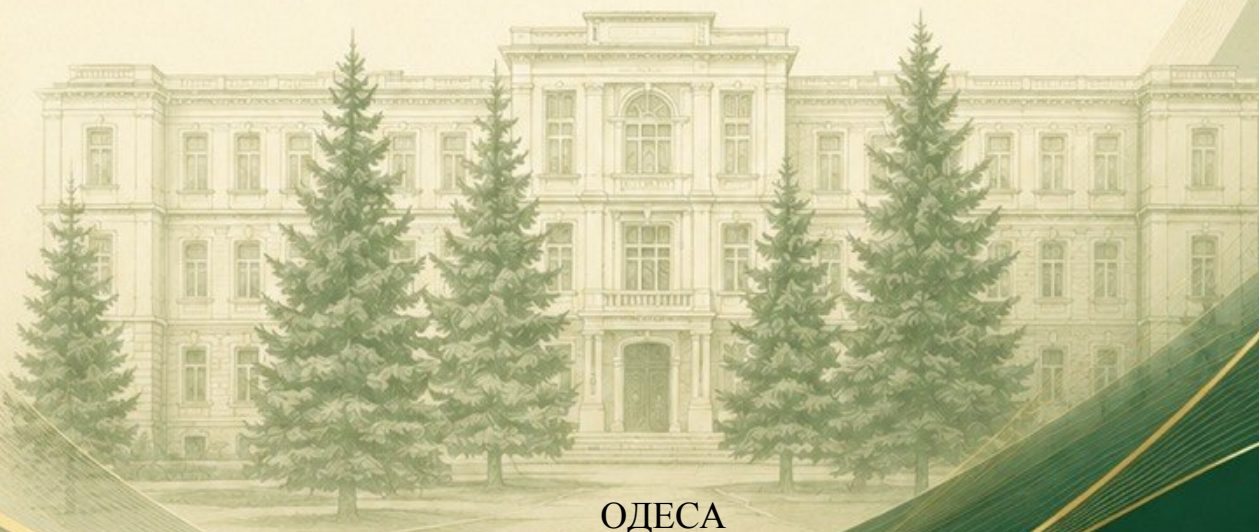

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціальної сфери

«ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ, МЕТОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ»

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ КОНФЕРЕНЦІЇ
У МЕЖАХ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ (СТАЖУВАННЯ)
6 червня 2026 року*

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/Zbarska2026>

УДК: 378:159.955:376.37

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи.

Листопад Олексій Анатолійович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки.

Музиченко Ганна В'ячеславівна – проректор з наукової роботи, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського.

Соколова Ганна Борисівна – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, директор Навчально-наукового інституту фізичної культури, спорту та спеціальної освіти.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 р.)*

Рецензенти:

Форосян Ольга Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти.

Литовченко Світлана Віталіївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу освіти дітей з порушеннями сенсорного розвитку, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

«Трансформація освітнього процесу в закладах вищої освіти: інноваційні підходи, методи та технології навчання»: збірник матеріалів конференції у межах всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації (стажування). Одеса : Університет Ушинського, 2026. 167 с.

До збірника увійшли матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції, присвячені актуальним питанням трансформації освітнього процесу в закладах вищої освіти, упровадженню інноваційних підходів, методів і технологій навчання, а також сучасним практикам у спеціальній освіті, логопедії та інклюзивному навчанні.

У представлених матеріалах науковці висвітлюють теоретичні й практичні аспекти модернізації освітнього середовища, розглядають ефективні форми організації навчання у ЗВО, аналізують можливості застосування інноваційних педагогічних технологій та окреслюють сучасні підходи до роботи в умовах спеціальної й інклюзивної освіти.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

3. Фребель, Ф. (1986). Виховання людини. У Н. Б. Мчелідзе та ін. (Уклад.), Історія зарубіжної дошкільної педагогіки. (2-ге вид., доп., с. 190–207).

**КАРПЛЯНСЬКИЙ Дмитро Анатолійович,
КРИВЕНКО Таїсія Сергіївна**

РЕЗУЛЬТАТИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ СКЛАДОВИХ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ДО НАДАННЯ ПРАКТИЧНОЇ ДОПОМОГИ КОЛИШНІМ КОМБАТАНТАМ

Масштаби збройного конфлікту в Україні та зростаюча чисельність ветеранів, які взяли участь у бойових діях і повернулися до цивільного життя, зумовлюють нагальну потребу у кваліфікованих психологах, здатних надавати ефективну психологічну допомогу колишнім комбатантам. Психологічна готовність до цієї діяльності є системним утворенням, що охоплює емоційно-вольову, комунікативну та ціннісно-мотиваційну складові. Проте емпіричні дані щодо актуального стану зазначених складових у майбутніх психологів на різних рівнях підготовки залишаються недостатніми, що ускладнює розробку цілеспрямованих освітніх програм. Метою дослідження є визначення рівня сформованості окремих складових психологічної готовності майбутніх психологів-бакалаврів і майбутніх психологів-магістрів до надання психологічної допомоги колишнім комбатантам.

У дослідженні взяли участь майбутні психологи, які навчаються у Національному університеті «Київський авіаційний інститут», Луганському національному університеті імені Тараса Шевченка, Київському національному університеті технологій та дизайну (КНУТД). Групи були сформовані рандомно, до складу кожної з них увійшло по 75 осіб. Опитування проводилося з використанням гугл-форми, посилання на яку поширювалося через соціальні мережі.

Емоційно-вольова складова готовності майбутніх психологів до надання психологічної допомоги колишнім комбатантам досліджувалась за допомогою методики «Стиль саморегуляції поведінки» (ССП) (табл. 1) та тесту визначення рівня самоефективності Дж. Маддукса і М. Шеєра (табл. 2).

Таблиця 1

Результати дослідження стильових особливостей саморегуляції поведінки майбутніх психологів

Регуляторна шкала	Бакалаври	Магістри	t	p
Планування	2,96±1,05	5,95±1,27	1,83	-
Моделювання	4,44±1,07	7,02±1,16	1,62	-
Програмування	4,85±0,95	6,22±1,20	0,90	-

Оцінка результатів	4,66±1,32	6,52±1,12	1,07	-
Гнучкість	5,33±1,06	6,27±1,30	0,58	-
Самостійність	4,24±1,12	6,29±1,12	1,29	-
Загальний рівень саморегуляції	24,65±4,53	32,87±1,96	1,67	-

Попри відсутність статистично значимих міжгрупових відмінностей, якісний аналіз профілів саморегуляції засвідчує суттєві змістові відмінності між групами респондентів. Майбутні психологи-бакалаври демонструють типовий профіль № 4: низький рівень планування (2,96±1,05) при достатній гнучкості (5,33±1,06) – що свідчить про ситуативно-реактивний стиль поведінки, залежність від зовнішніх вимог і недостатню самоорганізацію. В контексті роботи з комбатантами такий профіль є чинником ризику: він знижує здатність психолога утримувати структуру сесії у непередбачуваних клінічних ситуаціях. Магістри відповідають типовому профілю № 5: висока здатність до моделювання (7,02±1,16) і збалансованість усіх регуляторних шкал формують профіль, який відповідає вимогам фахової психологічної діяльності – здатності гнучко реагувати на зміну стану клієнта, зберігаючи при цьому методичність і послідовність дій.

За результатами тестування самооефективності за допомогою методики Маддукса-Шеєра встановлено статистично значущу відмінність між групами за шкалою завищеної самооефективності у сфері предметної діяльності ($t=10,01$; $p\leq 0,05$).

Таблиця 2

Результати дослідження самооефективності майбутніх психологів

Показники	Бакалаври						Магістри					
	Рівень оцінки											
	завищ.		серед.		заниж.		завищ.		серед.		заниж.	
	К	%	К	%	К	%	К	%	К	%	К	%
Сфера предметної діяльності	22	29,3	47	62,7	6	8,0	3	4,0	68	90,6	4	5,4
Сфера міжособистісного спілкування	27	36,0	45	60,0	3	4,0	7	9,3	68	90,7	-	-

Завищений рівень самооефективності у сфері предметної діяльності виявлено у 29,3% майбутніх психологів-бакалаврів і лише у 4,0% майбутніх психологів-магістрів. Середній – адаптивний – рівень є провідним у магістрів (90,68%). Завищена самооефективність є чинником ризику: такі студенти ставлять завдання, що перевищують реальні можливості, і за труднощів перекладають відповідальність на зовнішні обставини, не нарощуючи зусиль - що є несприятливим патерном для роботи з травмованими клієнтами.

Ціннісно-мотиваційна складова діагностувалась за допомогою «Морфологічного тесту життєвих цінностей» (МТЖЦ) (табл. 3) та методики «Мотивація професійної діяльності» К. Замфіра (табл. 4).

За результатами МТЖЦ статистично значимі відмінності між майбутніми психологами-бакалаврами і майбутніми психологами-магістрами виявлено за трьома шкалами. Майбутні психологи-магістри характеризуються значно вищим духовним задоволенням від майбутньої фахової діяльності (7,61) ніж майбутні психологи-бакалаври (4,42), що свідчить про особистісно значуще ставлення магістрів до майбутньої роботи і є сприятливим ціннісним профілем для роботи з вразливими групами. Натомість майбутні психологи-бакалаври демонструють суттєво вищу орієнтацію на власний престиж (7,58 проти 4,40) і збереження індивідуальності (7,95 проти 4,18), що відображає переважно зовнішню референтну систему і зниження готовності підпорядковувати поведінку нормативним вимогам фахової діяльності.

Таблиця 3

Статистично значимі відмінності за шкалами МТЖЦ

Життєві цінності	Бакалаври	Магістри	t	p
Духовне задоволення	4,42±1,03	7,61±1,18	2,04	≤0,05
Власний престиж	7,58±1,15	4,4±1,01	2,08	≤0,05
Збереження власної індивідуальності	7,95±1,05	4,18±1,52	2,05	≤0,05

Оброблення результатів тестування отриманих за методикою К. Замфіра свідчить про статистично значимі відмінності за всіма трьома видами мотивації.

Таблиця 4

Результати дослідження мотивації професійної діяльності

Вид мотивації	Бакалаври	Магістри	t	p
Внутрішня мотивація	1,96±0,78	4,04±0,67	2,28	≤0,05
Зовнішня позитивна мотивація	4,09±0,71	2,05±0,73	2,00	≤0,05
Зовнішня негативна мотивація	4,05±0,66	1,99±0,79	2,00	≤0,05

Як свідчать результати діагностики мотиваційних комплексів наведені у табл. 5, майбутні психологи-магістри демонструють оптимальний мотиваційний комплекс ВМ > ЗПМ > ЗНМ у 84% випадків; загалом оптимальні профілі характерні для 92% магістрів.

Таблиця 5

Характеристика мотиваційних комплексів майбутніх психологів

Мотиваційні комплекси	Бакалаври		Магістри	
	кількість	%	кількість	%
ВМ > ЗПМ > ЗНМ	1	1,32	63	84
ВМ = ЗПМ > ЗНМ	3	4,01	6	8

ЗПМ > ВМ = ЗНМ	-	-	4	5,34
ЗПМ > ЗНМ > ВМ	14	18,65	2	2,66
ЗНМ > ЗПМ = ВМ	2	2,68	-	-
ЗНМ > ЗПМ > ВМ	55	73,34	-	-

Серед майбутніх психологів-бакалаврів несприятливий мотиваційний комплекс ЗНМ > ЗПМ > ВМ виявлено у 73,34%, а загалом профілі з переважанням зовнішньої мотивації – у 94,67% осіб. Низька внутрішня мотивація у переважній більшості бакалаврів ($1,96 \pm 0,78$) є суттєвим чинником ризику: такі фахівці схильні уникати складних клінічних випадків, швидше вигорають і демонструють нижчу якість допомоги при роботі з травмованими клієнтами.

Таким чином, результати емпіричного дослідження дозволяють сформулювати певні висновки.

1. Діагностування емоційно-вольової складової готовності майбутніх психологів до надання психологічної допомоги колишнім комбатантам свідчить, що майбутні психологи-бакалаври демонструють ситуативно-реактивний стиль саморегуляції з дефіцитом планування. Така комбінація є несприятливою для структурованої психологічної роботи з колишніми комбатантами. Майбутні психологи-магістри мають регуляторний профіль, який більше відповідає вимогам фахової діяльності. Попри відсутність статистично значимих міжгрупових відмінностей за шкалами ССП, якісні відмінності профілів є клінічно значущими. Водночас, виявлена у дослідженні завищена самоефективність (29,3% бакалаврів проти 4,0% магістрів, $p \leq 0,05$), є чинником, який знижує готовність майбутніх психологів до реальної практики з вразливими групами.

2. Діагностування ціннісно-мотиваційної складової готовності майбутніх психологів до надання психологічної допомоги колишнім комбатантам свідчить про наявність суттєвих відмінностей між майбутніми психологами різних рівнів підготовки у ціннісному профілі і у мотиваційній структурі. Майбутні психологи-магістри орієнтовані на духовне задоволення від фахової діяльності і демонструють оптимальний мотиваційний комплекс з переважанням внутрішньої мотивації (92% оптимальних профілів). Водночас, значна кількість майбутніх психологів-бакалаврів демонструє зовнішню – переважно негативну – мотивацію (94,67% несприятливих профілів). Слід відзначити, що висока орієнтація майбутніх психологів-бакалаврів на власний престиж і збереження індивідуальності суперечить нормативним вимогам допомагаючої діяльності.

3. Отримані дані свідчать про суттєву диференціацію рівня готовності залежно від кваліфікаційного рівня: майбутні психологи-магістри демонструють значно сприятливіший профіль готовності до роботи з колишніми комбатантами, ніж майбутні психологи-бакалаври. Водночас, виявлені особливості підготовки майбутніх психологів бакалаврів – зокрема,

ситуативна саморегуляція, завищена самоефективність і переважання зовнішньої негативної мотивації – свідчать про необхідність цілеспрямованої роботи зі створення програм формування психологічної готовності майбутніх психологів до надання допомоги колишнім комбатантам і потребують відповідних психолого-педагогічних заходів корекції вже на початкових етапах фахової підготовки.

***КУСТАШ Юлія Іванівна,
ЧУДОВСЬКА Вікторія Анатоліївна***

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ПІДТРИМКИ СТУДЕНТІВ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасна трансформація освітнього процесу в закладах вищої освіти передбачає не лише оновлення змісту навчання, впровадження цифрових технологій та інноваційних методів викладання, а й забезпечення рівного доступу до якісної освіти для всіх категорій здобувачів. У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема підтримки студентів з розладами аутистичного спектра (РАС), кількість яких у системі освіти поступово зростає внаслідок розвитку інклюзивної освіти на попередніх рівнях навчання.

Протягом останнього десятиліття в Україні відбулися суттєві зміни у сфері забезпечення права дітей з особливими освітніми потребами на освіту. Запровадження інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти, створення інклюзивно-ресурсних центрів, розвиток програм раннього втручання та підвищення обізнаності суспільства щодо аутизму сприяли тому, що дедалі більше молодих людей з РАС успішно завершують навчання у школі та розглядають можливість вступу до закладів вищої освіти.

Разом із тим завершення шкільного навчання часто стає одним із найскладніших етапів освітньої траєкторії молодшої людини з аутизмом. Якщо в школі учень зазвичай отримує комплексну підтримку з боку педагогів, асистентів, фахівців інклюзивно-ресурсного центру та родини, то після вступу до університету значна частина цієї системи підтримки припиняє своє функціонування. У результаті студент опиняється в новому освітньому середовищі, яке не завжди готове враховувати його індивідуальні особливості та потреби.

Варто наголосити, що труднощі студентів з РАС переважно не пов'язані з рівнем інтелектуального розвитку чи академічними здібностями. Багато осіб з аутизмом демонструють високі результати у сфері інформаційних технологій, математики, інженерії, архітектури, дизайну, аналітики та інших галузях. Основні бар'єри виникають у площині соціальної взаємодії, адаптації до нових

Іванова Наталія Володимирівна Освіта і культура в стилі педагогіки Фрідріха Фребеля: деякі аспекти підготовки вихователя	31
Карпілянський Дмитро Анатолійович. Кривенко Таїсія Сергіївна Результати емпіричного дослідження складових готовності майбутніх психологів до надання практичної допомоги колишнім комбатантам	34
Кусташ Юлія Іванівна, Чудовська Вікторія Анатоліївна Інноваційні підходи до підтримки студентів з розладами аутистичного спектра в умовах трансформації освітнього процесу у закладах вищої освіти	38
Лозова Тетяна Олександрівна Міжнародна сертифікація вчителів англійської мови: фокус на ТКТ (Teaching Knowledge Test)	40
Пилипюк Тетяна Володимирівна Педагогічна творчість у контексті сучасних освітніх реформ	42
Полеводова Наталія Григорівна Використання штучного інтелекту на уроках української мови в 5–9 класах Нової Української Школи: можливості та виклики	45
Пономаренко Віталій Євгенович Розвиток soft skills у студентів закладів вищої освіти	46
Попелюк Вікторія Павлівна Teaching listening comprehension to cadets of the military academy	48
Родідял Дар'я Олександрівна Формування критичного мислення студентів у процесі викладання історичних дисциплін у закладах вищої освіти	49
Ручкіна Маріанна Миколаївна Формування професійної готовності майбутніх викладачів закладів вищої освіти засобами асистентської практики	51
Сакалюк Оксана Олександрівна Інформаційно-комунікаційні технології у підготовці магістрів	54